

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Argumenta partis affirmantis. Memb. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Verbum verò completur per passivum dictionem, quæ relatio est realis in Filio, ac Verbo diuino, significata per modum passionis: eamdemque appellant generationem passivam. Et quia Verbum ratione absoluti, quod includit, habet relationem rationis ad creaturas, vt explicatū est, Pater æternus generando, & producendo Verbum per intellectum; non solum dicitur dicere Verbum ipsum, sed etiam creaturas in Verbo, & vniuersum quicquid Verbo cognoscit.

DISPUTATIO VIII.

Verbum in rebus creatis verbum mentis distinguitur ab actu intelligendi & an sint idem dicere & intelligere.

MEMBRUM I.

Argumenta partis affirmantis.

In rebus creatis verbum ab actu intelligendi minimè distingui, probant Scotus, Durandus, Aureolus & alij, quos Capreolus in 1. d. 27. quæst. 2. refert. Primò, quia hoc est discrimen inter actionem immanentem & transeuntem, quòd per immanentem, quin potius ipsa est id vltimum, quòd producit: sed intellectio actus est immanens: ergo per intellectionem nihil producit ab ea distinctum, quòd verbum vocari possit, sed ipsamet est verbum. Minor & consequentia parent. Maior probatur, tum ex Aristotele 9. Metaphys. textu 16. expressè constituyente illud discrimen: id quòd etiam innuere visus est 1. Ethicorum cap. 1. tum etiam quia, quando per actionem aliquid producit, illud est nobilius ipsa actione, vt Aristoteles docet 1. Ethicorum cap. 1. in homine autem nihil est nobilius actione immanente intellectus & voluntatis: idè enim Philosophus 1. & 10. Ethicorum constituit felicitatem humanam, tam moralem, quam speculatiuam, in operatione intellectus & voluntatis, quòd præstantissima eorum omnium, quæ nobis insunt, & ad quæ cetera ordinantur, sint eiusmodi operationes, sit ergo, vt per actionem immanentem nihil aliud producat.

Secundò, per actionem sentiendi & volendi nihil aliud producit: ergo neque per actionem intelligendi, sed ipsa est verbum mentis.

Tertiò, si intellectio foret actio, qua produceretur verbum, & verbum eam terminaret, sanè contradictio sequeretur, si quis intelligeret, & verbum non proferret: haud secus atque si agens aliquid calefaceret, & calorem non produceret: consequens autem est falsum, non solum quia Filius & Spiritus sanctus in diuinis intelligunt, & non producant Verbum (aliàs generarent filium sicut Pater, quòd est hæreticum) sed etiam, quia beati intuentes diuinam essentiam & Angeli cognoscentes propriam substantiam non producant verbum: ergo intelligere non est actio, qua producat verbum, sed ipsamet est verbum mentis.

Quartò, si per actum intelligendi produceretur verbum, intelligentia, & non memoria fecunda, produceret verbum, quòd est contra Augustinum multis in locis, in quibus nomine, intelligentia, mentem intelligit, vt iam actu intelligit: nomine verò, memoria fecunda, eundem intellectum, vt prius natura, quam intelligat, est in actu primo per speciem intelligibilem, aut aliquid, quòd concurrere possit ad actum intelligendi instar speciei intelligibilis.

Quintò, si Verbum esset species expressa obiecti producta per actum intelligendi & ab eo distincta, cum sit eiusdem speciei cum specie impressa, & eiusdem obiecti, sanè duo accidentia eiusdem speciei, & de eodem obiecto, essent simul in eodem subiecto, quòd est absurdum.

Sextò, expressa obiecti species non est necessaria ad intelligendum: ergo admittenda non est, vt sit verbum. Consequentia est manifesta: antecedens verò probatur, quia si esset necessaria, certè intellectus affectus iam specie impressa obiecti esset adhuc in potentia essentiali ad intelligendum, quòd est absurdum. Sequela probatur, quia tunc aliquid dicitur esse in potentia essentiali, quando non solum est in potentia ad operationem, sed etiam ad formam ei operationi necessariam.

Septimò, si intellectio esset actio, per quam produceretur terminus, fieri non posset, vt perciperetur intellectio, quin simul perciperetur terminus illius, sicut fieri nequit, vt intelligatur calefactio, quin simul intelligatur calor, qui per eam producat: sed nullum videtur esse absurdum, quòd percipiatur intellectio, nullo interim percipito termino per eam producto: ergo intellectio non est actio, per quam verbum tamquam terminus producat.

MEMBRUM II.

Quatuor de verbo sententia, & quæ earum vera sit.

Circa hanc disputationem videnda sunt, quæ diximus quæst. 12. articulo 2. disputat. 1. Prætermissa verò opinione Aureoli asserentis, verbum esse ipsam rem intellectam, quæ existit à parte rei, vt tamen apparet in anima. Quatuor sunt de verbo, & de ipsius distinctione ab actu intelligendi sententiæ celeberrime.

Prima est Durandi in 1. dist. 27. quæst. 2. asserentis, verbum non esse aliud, quàm actum intelligendi. Rationes verò, quibus id probat, sunt quædam ex iis, quas paulò ante fecimus. Addit verò, mente dicere, actionem nullam, qua verbum, producat significare, sed esse ipsummet verbum, & intelligere. Dicere namque mente non est aliud, vt vult Durandus, quàm mente loqui: hoc autem idem est ac habere in se verbum mentis, atque intelligere, quæ idem profus apud eundem autorem sunt.

Secunda sententia est Scoti in 1. dist. 27. quæst. 1. quæ sequens conclusio cõtinebit. Verbum re ipsa & ratione sua formali nõ est aliud, quàm intelligere: dicere verò est actio distincta ab intellectu, per quã intellectio ipsa, ac verbum producit. Priorem partem conclusionis, in qua cõuenit cum Durando, probat, sicut Durandus, nonnullis rationibus ex his, quas in principio disputationis huius proposuimus.

Pro intelligentia verò posterioris sciendum est, apud Scotum (vt ex 1. sententiarum dist. 3. quæst. 6. in tribus quæstionculis, quæ ad finem huius quæstionis mouet, est manifestum) intelligere, sentire, velle, & id genus alia, non esse actiones propriè loquendo: non solum si actio sumatur pro illa, quæ procedit à contrario in contrarium, & quasi opponitur actioni perficienti, quo pacto Aristoteles 2. de anima affirmat, sentire, & intelligere non esse actiones: sed etiam si sumatur actio late, vt complectitur productionem cuiuscumque rei, atque omnem actionem, qua vel solum perficitur subiectum, vel aliquid amittit. Ait namque Scotus, sentire, intelligere, & velle, esse qualitates primæ speciei, non verò actiones propriè loquendo: appellari tamen actiones